

Genoveva Preda

SERTARUL CU AMINTIRI

Cuvânt-înnate de Alina Ioniță

Editura Cartex

Cuvânt-înainte

Legendă vie a Teatrului pentru Tineret și Copii din București și „*argumentul concret*” al necesității de înființare a unui teatru anume pentru copii – după cum o numeau criticii –, devenind apoi „*un adevărat capitol al istoriei acestui teatru*” (Alec Popovici), dar și „*una dintre puținele actrițe mari pentru cei mici și... mari*” (Al. Andrițoiu), Genoveva Preda deschide în fața cititorului, odată cu *Sertarul cu amintiri*, o poartă spre un destin artistic cu mult mai complex decât s-ar putea bănuși, destin care, dincolo de talentul protagonistei, ce nu încetează să uimească, pune în lumină posibilitățile infinite de expresie ale artei dramaturgice.

Aflată la vârsta senectuții și încercând să rememoreze reperele cele mai însemnate ale vieții sale pe scenă, artista ia condeiul în mână și se lasă furată de trecut. Un trecut de pe care ea suflă colbul așternut de timp, lăsându-l acum să strălucească din nou viu și senin, pentru a-l face pe cititor spectator de o clipă la o suită de roluri, întâlniri și evenimente memorabile care au avut loc în lumina reflectoarelor. Totodată, povestindu-și viața, Genoveva Preda vorbește nu numai despre sine, ci și despre ceilalți, nu pentru a își pune în valoare propria persoană, ci pe partenerii săi de scenă sau pe regizorii cu care a legat strânse și calde prietenii, distribuindu-i – ea însăși de această dată – în roluri principale din destinul său actoricesc pe Amza Pellea, Leopoldina Bălănuță, Tatiana Iekel, Marin Moraru, Daniela Anencov, Ion Gheorghe Arcudeanu, Vasile Menzel, la fel ca și pe Ion Cojar, Andrei Brădeanu, Ion Lucian și pe atâția alții. O vedem astfel pe artistă într-un fel despre care ea însăși, din modestie și delicatețe, nu s-a gândit să ne vorbească despre sine: sensibilă, altruistă, uneori vulnerabilă în fața încercărilor vieții, dar totuși puternică și tenace, găsind mereu resursele de a se ridica și de a merge mai departe, trăind parcă fiecare clipă la intensitate maximă,

fără a ezita să înfrunte opreliștile sau să întindă mâna pentru a atinge ceea ce nu este chiar la îndemână...

Concepută ca o oglindă dublă, cu o față întoarsă spre sine și cu o alta întoarsă către lume, cartea Genovevei Preda pare să-ți vorbească deopotrivă despre viața cea adevărată și despre posibilități, despre vis și despre virtuțile miraculoase ale artei și ale creației, provocându-te s-o citești pe nerăsuflăte, dar făcându-te în același timp să stai cu degetul la tâmplă și să meditezi la ceea ce contează cu adevărat în scurtul intermezzo numit existență pământească.

Prezentându-și viața ca pe o suită de șanse – cea a unor părinți care au știut să-i surprindă și să-i cultive talentul, cea a unor profesori eminenti (precum Mihai Popescu, Marietta Sadova sau Dmitri Vasiliev), dar și șansa unor străluciți colegi (precum Amza Pellea, Draga Olteanu sau Dana Comnea), sau șansa unor mari regizori (Alexandru Finți, Ion Cojar sau Andrei Brădeanu), alături de care s-a dezvoltat și s-a îmbogățit ca actriță, și a unor parteneri de scenă care au excelat în arta dramatică (Ion Finteșteanu, Leopoldina Bălănuță, Petrică Gheorghiu, Marin Moraru, Ion Lucian sau Daniela Anencov) – Genoveva Preda ne face părtași la episoade dintr-un destin ce are toate ingredientele unei aventuri memorabile. Odată cu îmbogățirea repertoriului, ea își trăiește viața strălucind rând pe rând pe multiple scene ale țării, ale Europei, ale lumii întregi, din Japonia până în Cuba, sau, atunci când sălile de spectacol se dovedesc a fi neîncăpătoare, pe plaje, în catedrale sau prin cafenele.

Participând la renumite festivaluri de teatru și film (la Karlovy Vary, la Veneția sau la Berlin de pildă) sau bătându-și singură drum pe un târâm pe care nimeni înaintea sa nu îndrăznise să-l străbată, punând în scenă abordări inedite ale meditațiilor cioraniene, Genoveva Preda depășește rigori și convenții, transformând în artă pură orice atinge. Fermecând rând pe rând publicul de toate vârstele, ea reușește, ca nimeni altcineva, să sară de la profunzimea dramaturgiei ruse și dramele de conștiință ale personajelor din filmele și piesele în care a jucat la începutul carierei, în odaia căpcăunului, metamorfozată în motanul încălțat, ori sub umbrela lui Mary Poppins, în chipul năzbătiosului Michael, sau, cu obrajii înnegriți de praful de pușcă, fluierând *La Marseillaise*, pe meterezele rebeliunii antimonarhiste din Paris, pentru a se retrage mai apoi într-o mansardă din Rue de l'Odéon, acolo unde amăgirile și disperările, meditațiile, certurile cu Dumnezeu și insomniile nu pot fi trăite decât în singurătate, luminate când și când de acordurile lui Mozart.

Dăruită cu un simț deosebit al detaliului, artista știe să capteze, prin privirea sa atentă și deschisă mereu către lume, detalii uimitoare ale civilizațiilor cu care

intră în contact, fascinată de chipurile atât de diferite și de neașteptate ale lumii. Valorificând din plin șansa de a ieși din universul îngust al României comuniste din cele mai teribile decenii de proletcultism, artista lasă impresia că absoarbe lumea prin toți porii ființei sale; curioasă să simtă palpitațiile fiecărei culturi, fie că este vorba de Occident sau de Extremul Orient, de nord sau de sud, ea trăiește freamătul lumii, având mereu întipărită pe chip o aură de bucurie. De la zgârie-nori și reclamele cu neon, luminoase și mișcătoare ale New Yorkului, la mașinile vechi, cu caroseria legată cu sârmă, din Havana anilor 1970, și până la templele shintoiste ale Japoniei, totul se perindă prin fața cititorului renăscând din vechi amintiri ce readuc în prezent epoci și oameni dintre cei mai feluriți. Sensibilitatea Genovevei Preda servește drept mediator între multiplele fațete ale lumii, transmițând bucuria de viață a tinereții, re trăită acum prin amintiri. Aceste contacte culturale par să fie repere trainice ale destinului său, avându-și întipărită amprenta lor vie în viața sa cea mai intimă. Dar, mai presus de orice, Genoveva Preda arată că știe să prețuiască oamenii după suflet, nu după prestigiu sau după poziția socială; știe să vadă mereu partea însorită a vieții, să se bucure de lucrurile mărunte, de locuri și de întâmplare, immortalizând într-o reprezentare inedită festivaluri de film și de teatru, turnee pe diverse continente, oameni și șanse unice, fărâme de timp pe care, nedorind să le lase să se risipească, ține acum să le șlefuiască sub diamantul amintirii și să le redea strălucirea într-o viață nouă.

Adeseori luminos, cu multe surprize și bucurii, dar și cu provocări și lovituri ale sorții deopotrivă, acest trecut, filtrat prin memoria afectivă a artistei, lasă să transpară prin el chipul și glasul unui om puternic, care a avut mereu curajul de a spune răspicat și de a-și asuma adevărul, oricât de dureros ar fi fost; un om pentru care căderea în genunchi nu este decât prilej de ridicare spre a merge mai departe cu sufletul senin, încrezător în misiunea sa, precum Gavroche pe străzile unui Paris însângerat. Ca pentru a da dreptate spuselor lui Cioran, în viața Genovevei Preda înțelesul și neînțelesul s-au întrepătruns în moduri dintre cele mai surprinzătoare, frumosul s-a răsturnat într-o clipă în tristețe, iar prăbușirile au pregătit-o pe actriță, fără să știe, de zbor...

În definitiv, *Sertarul cu amintiri* pune în lumină moștenirea cea mai de preț pe care artista a lăsat-o publicului: diversitatea personajelor pe care le-a încarnat, viața pe care a revărsat-o în venele lor, spontaneitatea și emoția cu care s-a transpus, rând pe rând, în fiecare rol, alunecând cu naturalețe și grație între extremele experiențelor omenești... Nu faci un asemenea lucru când ești silit! Și nici inspirația nu poate fi simulată. Trebuie să fii dăruit cu harul scenei și să fii cuprins de o pasiune peste măsura obișnuitului...

Aminirile Genovevei Preda ne vorbesc despre felul cum arta modelează suflete, despre puterea cathartică a teatrului, despre felul cum procedeele dramaturgiei pot sublinia profunzimea unei idei, pot tulbura conștiințe și sunt în măsură uneori chiar să schimbe destine. Ceea ce ne oferă artista prin această carte este un cocktail de sinceritate, pasiune, iubire, generozitate, căldură, delicatețe sufletească și umor, o poveste despre frumusețea de a trăi pentru ceea ce iubești, o poveste despre a ști cum să găsești în tine însuși puterea de a merge mai departe, însuflețit de visul în care crezi.

Iată o carte care te odihnește, care îți transmite ceva din energia debordantă a vârstei copilăriei sau îți rezește fascinația pentru filosofie, privind viața fără prejudecată. O carte cât o viață de om, adunată literă cu literă dintre fotografii îngălbenite de vreme, cronici de teatru și gânduri personale – când mai senine, când mai întunecate, gânduri din acelea care aduc un zâmbet amar în colțul gurii. O privire meditativă întoarsă către viață și către artă, către latura senină și, deopotrivă, către cea umbrită a succesului, o carte despre tenacitate și dăruire, despre vis și încredere în propria misiune artistică. O carte de citit și de recitat, ce are virtutea de a te face uneori să-ți pui întrebări despre propria viață, despre curajul de a-ți asuma alegeri sau renunțări dureroase, ori despre puterea de a vedea în razele norocului și în loviturile sortii doar neașteptate schimbări de direcție, ce te pot urca pe culmile gloriei sau te pot sălășlui, pentru totdeauna, într-un suflet de copil.

A.I.

Cum a ajuns fetița de la Filipești actriță

Începutul drumului meu în lumea artei îl întrezăresc în copilărie. M-am născut în perioada interbelică, într-o zi de iarnă, la sfârșitul anului 1933, într-un sat mic, mic, Filipești, pe malul Oituzului. Părinții mei erau învățători. În afară de orele de curs, ei organizau multe serbări și chiar montau piese de teatru, care se țineau, adeseori, chiar în grădina cu flori și cu pomi roditori din jurul școlii. Mama era regizorul și făcea și costumele, iar tata construia decorul și cânta la vioară când era nevoie de un acompaniament muzical.

Primul rol pe care l-am jucat, când aveam cinci ani și jumătate, a fost cel al unei flori de măceș. De fapt, era o figurație, nu aveam replici; în schimb, mă legănam în bătaia unui vânt imaginar...

Rolul principal îl juca un băiețel, Ion Bursuc. Era foc de talentat, dar, din păcate, n-a făcut o carieră în teatru, ci a ajuns chelner prin București. În schimb, mica floare de măceș a ajuns actriță...

Cu acest spectacol am plecat și în satele vecine în turneu: la Onești, la Bogdănești. Micii actori, împreună cu părinții mei, cu tot calabalâcul, adică cu decor și costume, plecam la drum în căruța lui nea Zarzu, trasă de un cal. Pe atunci nu-mi trecea prin minte că acest episod era, de fapt, un preambul al unei vieți închinată cu totul scenei și că, în timp, voi călători cu avioanele peste mări și țări, că voi ajunge în Canada, Japonia, Franța, Italia și în atâtea alte țări.

*Genoveva Preda, împreună cu părinții
și cu fratele său, Cornel*

*Genoveva Preda, la o serbare școlară, în primul său rol,
Micuța floare de măceș, la vârsta de 5 ani*

Anii treceau și, când eram în clasa a IV-a primară, ne-am mutat în oraș, la Bacău. Învățătoarea mea era doamna Botez, soția directorului Băncii Naționale. Erau prieteni cu marele compozitor și dirijor Theodor Rogalski, care, atunci când venea în orașul nostru și dădea concerte, era mereu în vizită la ei. Într-o zi, învățătoarea m-a chemat să recit o poezie chiar în fața maestrului.

*Compozitorul și dirijorul Theodor Rogalski,
primul care a intuit talentul Genovevei Preda*

Țin minte că totul s-a petrecut în grădină, sub un copac. Am spus *Acceleratul*, de George Topârceanu. Apoi, ei au băut cafeaua și au hotărât ca, în seara concertului, să apar și eu, ca o surpriză, în fața publicului. Îmbrăcată cu o rochiță frumoasă, marele muzician m-a luat de mână și m-a prezentat spectatorilor. Scena era luminată puternic... Simțeam liniștea sălii pentru prima dată în viață și, după o pauză care poate a fost cam lungă, dând emoții tuturor, am rostit clar primele vorbe. Era, de fapt, începutul destinului meu pe scenă... Nu știu cât de talentată le-am părut, dar publicul a aplaudat frenetic, plăcându-le surpriza făcută de reputatul dirijor. Cred că aveam zece ani atunci. Se striga „Bis, bis!”. Eu nu știam ce să fac. Atunci, maestrul Rogalski a venit lângă mine și mi-a spus să repet ultima strofă. Dar, fiind nespus de emoționată și simțind în plus dragostea spectatorilor, eu am spus din nou toată poezia. La ieșirea din Teatru, cineva mi-a cerut un autograf. Habar nu aveam ce era acela, așa că am răspuns politicoasă: „Îmi pare rău, nu am așa ceva”...

În timpul anilor de școală, după acest eveniment, jucam toate rolurile principale din piese. Am jucat chiar și *Albă-ca-Zăpada*, deși mie mi-ar fi plăcut mai mult să-l interpretez pe Mutulică, piticul cel mic.

Având și alte activități artistice, în ziarul local *Înainte* a apărut un articol despre mine și chiar și fotografia mea recitând. Spectacolul era dedicat copiilor orfani.

O mențiune cu totul specială merită fetița Preda Genoveva, care a evidențiat un talent deosebit, stârnind ropote de aplauze din partea tuturor celor prezenți. Pentru munca depusă în reușita cămărușă a 'meetingului, fetița Preda Genoveva a fost premiata cu un frumos cadou din partea Școlilor primare din Bacău.

Fetița aceasta are un glas cald, convingător. E atâta emoție sinceră zugrăvită în trăsăturile ei copilărești și atâta milă și înțelegere reflectată în ochii ei de copil inteligent, încât ascultând-o ai impresia că pe dinaintea ochilor îți trece cohorta nesfârșită de copii nenorociți, copii care nu-și trăiesc copilăria.

Fragmente de articol din ziarul local Înainte

Genoveva Preda, la vârsta de 10 ani, recitând poezia Acceleratul

Anii treceau și, la absolvirea liceului, în anul 1951, la Bacău, deși urmasem un profil teoretic, îmi plăcea matematica, în special geometria în spațiu, și visam să fiu arhitectă. Și totuși, amintirile din copilărie nu le uitasem încă. Mama, în special, ținea minte îndemnul lui Teodor Rogalski ca eu să devin actriță și m-a convins să dau examen la Institutul de Artă Cinematografică (IAC), ce avea sediul deasupra cinematografului Volga din București. M-am gândit să-mi încerc norocul, dar când am văzut ce fete frumoase și elegante candidau, mi-a trecut o clipă prin minte că n-am ce căuta acolo. Toate îmi păreau talentate și chiar vedete mari de cinema. Nimeni nu-mi dădea nicio atenție și mă gândeam să fug tocmai în momentul în care mi-am auzit numele strigat, așa că iată-mă în fața comisiei.

Nu cunoșteam pe nimeni. Un domn m-a întrebat de unde sunt. Avea accent moldovenesc, ca și mine, iar asta m-a binedispus. Am aflat mai târziu că era marele actor Constantin Ramadan, căruia i se acordase titlul onorific de artist al poporului. O doamnă distinsă din comisie mi-a spus: *„Imaginează-ți că ești mamă și ai un copil mușcat de un câine turbat... Fă ce crezi tu.”*

Am stat și m-am gândit câteva clipe. M-am așezat jos, pe parchet. Mi-am imaginat copilul bolnav, l-am luat în brațe și, disperată, am mers roată în jurul sălii, în drum spre un spital imaginar. Am dat copilul unui doctor, tot închipuit, și m-am așezat pe o bancă de lângă perete. Am început să aștept... să aștept cu sufletul la gură... Pauza a fost imensă, eu privind mereu spre ușa imaginară. La un moment dat, am simțit că se deschide, m-am îndreptat spre comisie și, printre lacrimi, am rostit: *„Trăiește!”*. Asta a fost tot.

Urcându-mă în tramvaiul 5, ca să plec acasă, am zărit-o pe distinsa doamnă, care nu era alta decât Marietta Sadova, mare actriță și regizoare. Am salutat-o, iar ea m-a mângâiat pe păr și mi-a spus: *„Bravo, fetițo!”*.

Peste câteva zile, eram pe lista celor care reușiseră proba, alături de Amza Pellea, Draga Olteanu, Dana Comnea și alții.

Destinul unui actor se poate schimba într-o clipă

Bucuria mea a ținut doar până în luna ianuarie, când, tocmai la examenul de actorie, am căzut „cu brio”, luând nota patru. Am fost chemată la decanat și mi s-a spus că trebuie să mă gândesc să fac altceva în viață. Directorul m-a întrebat dacă mai am vreo pasiune. Ar fi trebuit să răspund: „Arhitectura”, dar am tăcut. Și pentru că un coleg al meu, Mihai Iacob, picase și el la actorie, dar fusese transferat la regie film, am rugat să se facă același lucru și cu mine, ca să nu rămân pe drumuri, promițând că la sfârșitul anului voi părăsi Institutul.

De fapt, mă gândeam să dau examen la Institutul de Teatru. Având note mari la celelalte materii, mi s-a aprobat să trec la clasa de regie, dar în sufletul meu eram nefericită, știind că, de fapt, am dat un examen prost și meritam nota patru. Eu eram de vină și am înțeles că un succes nu îl aduce în mod obligatoriu pe altul și că trebuie să arzi ca o flacără ca să reușești mereu. Nu eram supărată pe decizia profesorilor de la Institut, ci eram furioasă pe mine.

Așa am fost transferată la clasa de regie a profesorului Dinu Negreanu și am ajuns colegă cu viitorii regizori de film Mircea Mureșan, Mircea Drăgan, Mihai Iacob, Iva Mircea, Alexandru Boiangiu, Papița și alții... Și eu – intrusa.

Între timp, la Institutul nostru de Cinematografie venise de la Moscova regizorul de film Dmitri Vasiliev, pe post de consilier artistic.

Într-o zi, el a sosit în vizită la clasa noastră de regie cu Marietta Sadova. Ni s-a dat o temă: „ora de repaus în partizanat”. Noi trebuia să facem scenariul, regia și chiar să jucăm rolurile.

Genoveva Preda împreună cu colegii de la clasa de regie

Ne-am consultat între noi și am hotărât ca unul să-și curețe arma, altul să scrie o scrisoare, altul să își coase un nasture... Urma ca eu să fiu o țărăncuță care făcea legătura între ei și sat. Eram îndrăgostită de unul dintre partizani, îl căutam peste tot din priviri, dar el era plecat în misiune și, când s-a întors grupul, el nu mai era – fusese ucis. Vestea primită m-a făcut să mă retrag într-un colț și câteva lacrimi mi-au alunecat pe obraji.

Noi, studenții, am primit notă pentru scenariu, pentru regie și chiar pentru interpretare. Când s-a ajuns la mine, am primit nota zece și Vasiliev m-a întrebat: „Nu te-ai gândit niciodată să devii actriță?”. De teamă să nu izbucnesc în plâns, am fugit pe ușă până la ultimul etaj, fără să știu că a doua zi eram iarăși mutată la actorie. Sunt sigură că Marietta Sadova a avut și ea un cuvânt hotărâtor.

Eram puțini studenți în an, opt sau zece, iar multe dintre examene erau probe individuale, nu neapărat roluri într-o piesă în care să jucăm cu toții. Profesor la clasa de actorie era marele Mihai Popescu, actor care făcuse studii în Germania și în Anglia. Era un om de un mare rafinament. Când intra în Institut, era primul care saluta, scoțându-și pălăria, indiferent de rangul persoanei pe care o

întâlnea. El mi-a confirmat ideea că oamenii, cu cât sunt mai de valoare, cu atât sunt mai modești. Țin minte că, în calitate de pedagog, era foarte exigent. Când se întâmpla să întârzie vreun student la oră, nu-i făcea niciodată observație, dar nici nu lucra cu el. Era un mod de a-i transmite, prin tăcere, că această meserie impune o maximă seriozitate și că nu se poate face oricum, cu jumătăți de măsură.

Cât despre colegi, am fost foarte legată sufletește de unii dintre ei. Când, închizând ochii, mi-l amintesc pe Amza, îl văd pe scările institutului, sărind câte trei trepte și salutând-o pe portăreasă. Ca student și, apoi, ca actor, avea, în adevăratul sens al cuvântului, ceea ce se poate numi *har*. Aproape că aș putea spune că Institutul nici nu avea cum să-i mai cizeleze talentul: el era născut să fie actor. Stăteam toți cu gura căscată când interpreta ceva. Bunăoară, la orele de limba rusă, stârnea hazul prin faptul că el nu știa să spună decât o singură sintagmă: „Krasnaya Shapochka” – adică „Scușița Roșie”, însă repeta la nesfârșit acest lucru, pe tonalități diferite, încât ai fi zis că e o poveste întregă.

Dar el nu numai că avea un farmec inegalabil, un har al spontaneității, al improvizăției pline de naturalețe, intrând cu trup și suflet în rol și făcând ca acestea să pară că sunt cu totul parte din natura lui, ci avea și un caracter deosebit, o morală de nezdruncinat; nu era omul care să facă compromisuri. Pentru asta, era foarte multă simpatie între noi doi.

Iar Draga era o nebulie! Și ea era maestră în improvizăție. Lipsea însă de la foarte multe cursuri și chiar de la examene. Cu toate astea, cunoscându-i talentul, profesorii erau cei care se țineau după ea, de teamă să nu o piardă ca actriță. Avea un umor cu totul extraordinar. Te tăvăleai de râs când intra în pielea unui personaj. Odată și-a pus un șal și a interpretat spontan Chirița; fără teamă, fără emoții. În timp, după cum se știe, acesta a devenit rolul său emblematic.

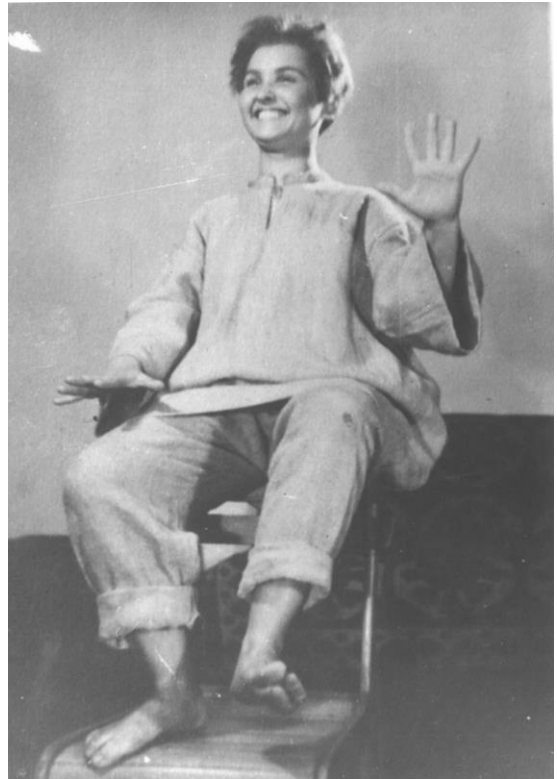
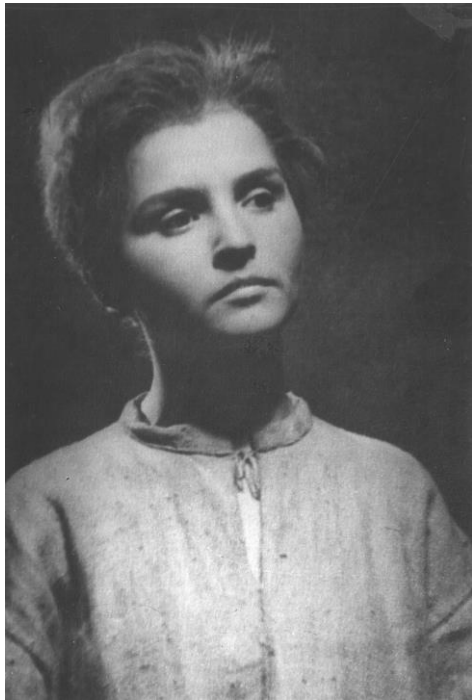
Au fost talente mari între studenții din anul nostru. Și Dana Comnea se cuvine a fi amintită printre acestea. Cu ea m-am întâlnit mai târziu la Teatrul din Galați. Gândindu-mă însă la ea, mă cuprinde un aer de melancolie, căci am sentimentul că n-am văzut nicicând o persoană mai frumoasă și mai nefericită.

Să revin pentru o clipă la Mihai Popescu: din păcate, fiind bolnav, venea din ce în ce mai rar la ore și într-o zi chiar s-a stins. Catedra rămânând vacantă, a venit profesor, spre marea mea surpriză și bucurie, chiar Dmitri Vasiliev. Era o fericire pentru sufletul meu! În anul acela a lucrat cu mine rolul Mitrea Cocor, copil, după romanul lui Sadoveanu.

Când repetam, saream prin bălți imaginare și mă feream să nu mă ciupească un gănsac. Știam din satul meu, din copilărie, toate năzdrăvaniile pe care le-am reînviat în acest rol, pentru care am primit la examen nota zece.

Profesorii Genovevei Preda în anii de studenție la Institutul de Artă Cinematografică (1951 – 1955): actrița și regizoarea Marietta Sadova, directorul de film Dmitri Vasiliev (mijloc), actorul Mihai Popescu (jos)

*Genoveva Preda în rolul
Mitrea Cocor*

Într-o zi, profesorul Vasilev ne-a anunțat că pleacă definitiv la Moscova. Noi, studenții, l-am condus la gară, iar eu i-am dăruit un buchet de trandafiri roșii și l-am rugat să fie atent să nu se înțepe. „Nu-i nimic”, mi-a răspuns el, „o să-mi amintesc de Mitrea Cocor”. Acestea au fost ultimele cuvinte pe care mi le-a adresat. Învățase românește uluitor de repede.

Trenul s-a pus în mișcare, iar eu l-am urmărit până a dispărut. Colegii se risipiseră, iar eu, singură, pe peron, mă gândeam că acest om a avut un rol providențial, hotărâtor în viața mea, la fel ca și Marietta Sadova. Chipurile lor le port în suflet chiar și azi, după aproape șaptezeci de ani...

Ulterior, în anul III, a venit ca profesor, pentru câteva luni, Elena Negreanu, regizoare de la Radio.

În perioada studenției, am jucat pe scena Teatrului Armatei, azi Teatrul Nottara. Regizorul Val Săndulescu, care era și profesor la Institut, m-a distribuit în piesa *Mașenca*, împreună cu Radu Gabrea, pe atunci elev de liceu, dar care, peste ani, a ajuns mare regizor de film și cu care aveam să mă întâlnesc ulterior mai mult în avioane, când plecam în Franța, decât în teatru. Cât despre Val Săndulescu, el a fost cel dintâi regizor care m-a introdus în lumea scenei, care mi-a prilejuit primul contact cu publicul.

Genoveva Preda împreună cu viitorul regizor Radu Gabrea

De asemenea, regizorul George Rafael mi-a dat un rol de țărăncuță în piesa *Invazia*, de dramaturgul rus Leonid Leonov.

*Genoveva Preda în rolul țărăncuței,
din piesa Invazia, de Leonid Leonov*

În ultimul an al studenției mele, când Institutul de Artă Cinematografică s-a unit cu Institutul de Teatru, am ajuns la clasa profesorului Alexandru Finți, un remarcabil om de teatru. Atunci am primit rolul unui băiețel, Efimcic, în piesa *Tinerețea părinților*, a scriitorului rus Boris Garbatov. Efimcic era un copil orfan, rătăcit printre gloanțele războiului, îmbrăcat cu haine de căpătat, purtând astfel într-un picior o gheată cu două numere mai mare decât cealaltă. Pe timpul cât am pregătit și am jucat piesa, Matei Alexandru, colegul meu, îmi devenise aproape ca un tată printre tranșeele războiului. Regret că nu am nicio fotografie cu el.

Pentru rolul Efimcic am primit nota maximă la examen.

TINEREȚEA PĂRINȚILOR

Piesă în 3 acte (8 tablouri) prolog și epilog de **BORIS GORBATOV**

Producția Facultății de Regie Anul IV clasa profesor George Dem. Loghin,
șeful catedrei de Regie Teatru, asistenți: Petre Sava Băleanu,
Lucian Giurchescu și Horeea Popescu

PERSONAJELE :

Stepan Reahinin, comsomolist în 1918; Colonel în 1942	{	Ion Vilcu
Natașa Loghinova, elevă de liceu, comsomolistă; Elena, fica Natașei, comsomolistă	{	Cristina Taci
Nicolai Sevghievici Loghinov, tatăl Natașei, doctor		Dumitru Dunea
Anton, comsomolist		Virgil Costin
<u>Efimcic</u>		<u>Genoveva Preda</u>
Ocicăi : comsomolist		Eugen Antofi
Dașa : comsomolistă		Natalia Florea
Fedia : comsomolist		Mircea Gheorghiu
Marusia : comsomolist		Gilda Marinescu
Madam Epavă		Ileana Popp
Ivan Egorici Soroh : comandant al unui grup de soldați din Armata Roșie		<u>Matei Alexandru</u>
Vasia Selivanov : ajutorantul colonelului Reahinin		Valentin Ionescu
Nadia : comsomolist		Alexandra Manu
Bariba : brutar		Grigore Pogonat

Acțiunea din prolog și epilog se petrece în toamna anului 1942; acțiunea
din actele I, II, III se petrece între anii 1918-1920.

REGIA ARTISTICĂ :
Mircea Gheorghiu, Ariana Kuner Moisescu, Eugen Vancea,
studenți Anul IV Regie de Teatru

Muzica de scenă : Felicia Donceanu. Conducerea muzicală: Ion Bacii
Studenți ai Conservatorului de Muzică Ciprian Porumbescu

Afișul piesei Tinerețea părinților

*Actorul, regizorul și
profesorul Alexandru Finți*

*Genoveva Preda în anul IV,
studentă la actorie (1955)*

Și tot la vremea când eu eram studentă în ultimul an, s-a produs întâlnirea mea pe scenă cu George Vraca. Trebuia să jucăm împreună în *Fântâna Blanduziei*, piesa în versuri a lui Alecsandri, în care el interpreta rolul Horațiu, personaj aproape sexagenar, iar eu eram tânăra lui iubită. Eram foarte emoționată. Știu că, atunci când l-am văzut pentru prima oară, mi s-a pus un nod în gât. George Vraca era un munte, dar atât de atent la trăirile mele, încât a știut cum să mă facă să nu mă simt complexată de prezența lui, să mă relaxez și să îmi recapăt naturalețea, să prind aripi. Avea un farmec extraordinar. Am descoperit, de la primele repetiții, un om deosebit de cald și generos, sensibil, care a avut tactul inegalabil de a elimina dintre noi bariera de vârstă, de experiență teatrală și de prestigiu.

De neuitat sunt amintirile de la repetițiile acelea, puține la număr. Din păcate, la finalul studiilor, eu eram obligată să plec în provincie, astfel că am pierdut rolul, deși regizorul piesei, Val Săndulescu, care mă văzuse de multe ori la clasă, fiind și profesor la Institut, și cu care mai colaborasem deja – așa cum am spus – ar fi vrut să mă păstreze pentru acest rol. Nu s-a putut însă, pentru că erau foarte stricte regulile ce impuneau acest stagiu în provincie imediat după absolvirea facultății. Am rămas cu un regret în suflet, însă acest moment a fost una dintre cele mai frumoase și mai motivante experiențe formatoare pe care le-am trăit la începutul carierei mele scenice.

La revedere, cititorule...

Punând cap la cap toate rolurile, traiectoria carierei mele scenice a avut multe turnúri neașteptate; a fost plină de zig-zaguri. Bunăoară, Franța a fost pentru cariera mea o ruptură totală în raport cu ceea ce jucasem în România. Dar toate rolurile, toate ipostazele mele scenice eu le-am iubit, chiar dacă mi-aș fi dorit să joc și altele. E mare lucru să-ți iubești rolurile pe care le joci, iar eu am avut numai iubiri...

Acesta a fost destinul meu în artă. Ca să-l parafrazez pe Cioran, „nu am făcut decât să execut un ordin al inevitabilului, pentru că ideea de destin îmi place”. Privind în urmă la cariera mea pe scenă, nu știu dacă aș fi putut fi arhitect, așa cum visam cândva, în adolescență; nu știu dacă meseria aceasta mi s-ar fi potrivit mai bine decât cea pe care vocația mea artistică mi-a revelat-o și m-a făcut s-o îmbrățișez, să mi-o cultiv. Mi se vor fi putând aduce, poate, multe critici, însă știu că pe scenă nu mi-am trădat cu nimic publicul, am trăit intens fiecare clipă, fiecare rol, trecându-l prin sensibilitatea și prin cugetul meu.

A fost un drum lung, cu urcușuri și coborâșuri, cu succese și bucurii, dar și cu lovituri primite pe nedrept și cu multe tristeți. Numeroase piedici mi s-au ridicat în cale. În profesia noastră, unii n-au înțeles că o valoare n-o exclude pe alta. Adeseori, invidia apare din te miri ce, însă ea, invidia, este, din capul locului, o înfrângere. Acum, după atâta timp, simt că tocmai greutățile, sfâșierile m-au format ca om și ca actriță. În plus, simt că am avut totodată și enorm de mult noroc, astfel că timpul, mi-a arătat că fiecare lovitură pe care am primit-o a fost, de fapt, un pas înainte. La rău nu am răspuns niciodată cu rău. Urmez sfatul lui Goethe: „*E greu să-ți ierți dușmanul, mai simplu este să-l ignori*”. Nu mă consider o răzbătătoare. Mie viața mi-a deschis ușile. Am avut mereu o tinerețe

interioară și un optimism care m-au ajutat să mă ridic după fiecare cădere în genunchi. Am depășit momentele grele datorită optimismului meu, fără să am sprijin de la alții, afară de sprijinul Celui de Sus. Da, m-a iubit Dumnezeu! Mi-a dat o sănătate solidă, o vitalitate, o robustețe pentru care voi fi mereu recunoscătoare. Eu chiar și în viața de toate zilele am fost o tiribombă, nu numai pe scenă.

Doar trecând prin aceste încercări ale vieții am înțeles că un fapt aparent neînsemnat, o vorbă aruncată în grabă pot schimba destinul unui artist, sub bagheta lui Dumnezeu. Gloria nu e decât o floare de pădădie, a cărei corolă se poate spulbera într-o clipă, în vreme ce doar parfumul și misterul artei, starea pe care actorul o creează în timpul reprezentației, sentimentele pe care le suscită pe moment, atât în inima actorului, cât și în inimile publicului, răzbat peste timp.

Cu mulți ani în urmă, pe când jucam la „Ion Creangă”, într-una din zile, ieșind din teatru cu sufleoarea, văd că mă întâmpină un domn cu două fete: „*Vor să vă îmbrățișeze, îmi spune domnul. Eu unul am cunoscut-o și pe mama dumneavoastră, pe vremea când juca la Giulești.*” „*Trebuie să fie o confuzie, am răspuns eu. Mama mea n-a jucat niciodată; n-a fost actriță.*” „*Cum așa?! îmi răspunde domnul, sigur pe sine și contrariat de reacția mea. O chema tot Genoveva și juca rolul lui Gavroche!*” Nu putea să creadă că eu și cea pe care o văzuse el atunci eram una și aceeași persoană.

Iar acum, în anii din urmă, mergând pe stradă, mă oprește uneori un domn și mă salută, ridicându-și pălăria. Prima oară, neamintindu-mi chipul lui, i-am zis: „*Mă iertați de întrebare... Unde ne-am cunoscut?*” Răspunsul lui a fost copleșitor pentru mine: „*Eram în sală!*” E atât de onorant să mi se întâmple lucrul acesta la vârsta de nouăzeci de ani, deși am lipsit mult din țară. Este și unul dintre motivele pentru care am scris această carte – pentru că lumea nu m-a uitat...

Dar dincolo de rolurile de pe scenă, fiecare dintre noi este actor principal în propriu-i destin. Cu personalitatea cu care m-a hărăzit viața, am legat multe și frumoase prietenii cu colegii din teatru; relații trainice, pe care doar moartea le poate rupe, dar care, totuși, chiar și după moartea unuia dintre noi, i-a lăsat celui rămas în viață amintiri de neșters, nostalgii, uneori câte un zâmbet melancolic... Dacă aș face un bilanț al celor mai calde și afectuoase prietenii, aș menționa-o negreșit pe Dana Comnea, cu care a fost o legătură sufletească deosebită. Ea și Amza au fost colegii pe care i-am iubit cel mai mult ca studentă. Apoi mi s-au lipit de suflet Leopoldina Bălănuță, Tatiana Iekel și Daniela Anencov, iar prietenia noastră a durat și s-a dezvoltat poate chiar mai mult după ce ne-am pensionat, deoarece cu Daniela, deși jucam frecvent în aceleași piese, mă întâlneam aproape exclusiv pe scenă, având cabine separate. Mulți dintre ei au avut destine

dramatice: Amza, Val Săndulescu, Dana Comnea, Tatiana. Oameni de mare valoare, ei au transpus parcă în propria viață noblețea talentului lor, puterea de a trăi drama.

Și tot la ceasul bilanțului, gândul mă face să mă întorc la Victor și la Mircea, de care m-a legat o altfel de iubire...

Victor era un om cu totul special, dar relația noastră n-a durat prea mult. Însă el mi-a adresat cel mai frumos apelativ, apelativul spus cel mai cu drag; pentru el eram *Mototocel*...

Într-o zi, la ceva ani după ce ne despărțiserăm, pe vremea când eu eram deja actriță la Teatrul „Ion Creangă”, primesc o scrisoare de la el, din Leningrad, unde se afla în turneu cu Naționalul: „*Dragă Mototocel, aș vrea să ne vedem. Te înțeleg și regret enorm.*” La vremea aceea însă, eu eram deja îndrăgostită de Mircea, cu care și urma să mă căsătoresc în acel an. Prin urmare, i-am spus deschis că mi s-ar părea nepotrivită întâlnirea pe care mi-o propunea. Întâmplarea face însă ca, la scurt timp de la această scrisoare, să mă aflu într-o zi la Capșa, de unde cumpăram mereu înghețata preferată. Acum n-o aveau încă expusă în vitrină, iar vânzătoarea mă rugase să aștept câteva minute, ca s-o aducă din laborator. În timp ce așteptam, aud că mă strigă Victor, care, intrând și el întâmplător în cofetărie, m-a văzut și m-a rugat să rămân să mâncăm împreună o prăjitură și să schimbăm câteva vorbe. Cât timp am stat la masă, a intrat acolo o țișăncușă care vindea flori, iar Victor mi-a cumpărat un buchet superb de trandafiri. Ajungând cu ei acasă, firește, i-am pus în apă. Mircea nu m-a întrebat de la cine sunt; era obișnuit ca eu să primesc mereu flori și, mai presus de toate, a avut totdeauna o încredere neștirbită în mine, în iubirea noastră. Atâta doar că trandafirii aceștia nu se mai ofileau! Zilele treceau, iar ei arătau aproape intacti, ca și cum timpul n-ar fi trecut deloc peste ei. Au rezistat așa zile în șir, însă, la un moment dat, au dispărut și, în locul lor, au apărut alții...

A fost minunată viața mea alături de Mircea... Când ne-am căsătorit, eu trecusem bine de treizeci de ani. Chiar la începutul căsniciei noastre, am plecat într-o iarnă, la munte. Frig, polei, o iarnă autentică, așa cum erau la noi cândva... Am ajuns la gazda care ne aștepta, foarte amabilă, cunoscându-l pe Mircea de mai multă vreme. Comicul situației a fost că, la un moment dat, când gazda s-a nimerit a fi mai aproape de el, iar eu nu eram de față, i-a zis contrariată: „Vai, domnule Mircea! Nu credeam că o să veniți cu o elevă!”

M-am trezit apoi în dimineața de Crăciun. Pe fereastră se vedea, înzăpezit, Ceahlăul. Mircea lipsea din cameră, însă, pe nesimțite, cât dormisem eu, adusesese de afară un brăduț mic-mic, iar pe fiecare ramură atârname câte un pliculeț în

care era doar o singură literă, iar literele, puse toate la un loc, alcătuiau un mesaj de iubire...

Impresionante erau și întâlnirile noastre la aeroport, când mă întorceam din Franța. Mă aștepta cu casa pregătită într-o ordine desăvârșită, iar la capul patului îmi pune mereu un pahar cu lapte cald... Alteori, când se încheia turneul, venea și el la Paris și mai rămâneam acolo împreună câteva zile, să ne bucurăm de poezia orașului.

Nimeni nu-mi poate răpi clipele fericite pe care le-am trăit pe scenă, în turnee, cutreierând globul, sau alături de oamenii cei mai dragi din viața mea. Iar din cariera de actriță, ce a rămas oare?... Acum, după atâția ani, îmi pare... simt... că o vibrație – greu de explicat – va dăinui totuși peste timp... Simt că în urma mea vor rămâne nu numai înregistrările din memoria peliculelor și, vremelnic, amintirile celor care m-au văzut pe scenă, ci va rămâne și o cărare pe care vor păși, peste timp, alți și alți actori. Eu sunt doar o mică verigă într-un lanț nesfârșit.

Și mai rămân, în arhive, câteva rânduri scrise de cronicari... câteva fotografii... și gândurile mele așternute în această carte... Am povestit atâtea și atâtea întâmplări pe care le-am trăit pe scenele lumii... Altele au rămas taine în inima mea... Ca norii cerului, ele se vor risipi în vânt... *A fost odată ca niciodată...*

Cuprins

Cuvânt înainte	5
<i>Cum a ajuns fetița de la Filipești actriță</i>	9
<i>Destinul unui actor se poate schimba într-o clipă</i>	15
<i>Începutul carierei în teatru</i>	25
<i>Festivalul Internațional de Film de la Karlovy Vary (1957)</i>	33
<i>Primul angajament ca actriță în București:</i>	
<i>Teatrul Giulești (1957 – 1960)</i>	39
<i>Mutarea mea la Teatrul pentru Tineret și Copii</i>	
<i>din București (1960 – 1965)</i>	47
<i>Activitatea la Teatrul pentru Copii „Ion Creangă”</i>	
<i>din București (1965 – 1990)</i>	55
<i>Teatrul „Excelsior” din București (1990 – 1995)</i>	86
<i>Turnee prin lume</i>	90
<i>Primii pași spre Franța ca artist independent</i>	133
<i>Hotărâre-fulger</i>	152
<i>A doua tinerețe</i>	153
<i>Cum s-a născut prietenia mea cu Irina Mavrodin.</i>	
<i>Aventura Cioran (1995)</i>	183
<i>Centenarul Cioran</i>	248
<i>De ziua lui Eminescu la el acasă</i>	257
<i>Poate un cititor se întreabă</i>	261
<i>Cum își construiește un actor rolul</i>	263
<i>La revedere, cititorule!</i>	265